

RIS.4691

**Eindevaluatie
Eigen bijdrage / Eigen aandeel Wmo**

Emmen - 2010

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Algemeen	3
1.2 Tussenevaluatie	3
1.3 Vraagstelling eindevaluatie	4
2. Financieel effect eigen bijdrage hulp bij het huishouden per 1 januari 2007	5
2.1 Geraamde opbrengsten	5
2.2 Opbrengsten	5
2.2.1 Wmo-monitor CAK	5
2.2.2 Boekhouding en administratie gemeente	8
3. Financieel effect eigen bijdrage/aandeel hulpmiddelen per 1 juli 2008	9
3.1 Geraamde opbrengsten	9
3.2 Opbrengsten	9
3.2.1 Wmo-monitor CAK	9
3.2.2 Boekhouding en administratie gemeente	10
4. Kosten uitvoering heffen eigen bijdrage hulpmiddelen	12
4.1 CAK	12
4.2 Gemeentelijke administratieve lasten en kosten	12
4.2.1 Kosten bijzondere bijstand	13
4.3 Overige effecten eigen bijdrage H&V	13
5. Financieel effect verhoging inkomensgrenzen eigen bijdragen per 1 januari 2009	14
5.1 Geraamd en werkelijk effect	14
6. Conclusie	14

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Sinds de invoering van de Wmo op 1 januari 2007 is de gemeente verantwoordelijk voor het verstrekken van hulp bij het huishouden. De gemeente is op grond van de Wmo bevoegd om een eigen bijdrage dan wel eigen aandeel te vragen voor onder de Wmo verstrekte voorzieningen. De raad heeft in december 2006 er voor gekozen gebruik te maken van deze bevoegdheid om een eigen bijdrage/aandeel te vragen van cliënten aan wie hulp bij het huishouden wordt verstrekt.

De raad heeft tevens overwogen een eigen bijdrage/aandeel te vragen voor individuele woon- en vervoersvoorzieningen, maar heeft daar toen vanaf gezien. Ter compensatie van eventuele aanvragen bijzondere bijstand voor de eigen bijdrage heeft de raad besloten om een bedrag van € 122.000 uit de algemene uitkering structureel hiervoor te oormerken.

In juni 2008 heeft de raad er alsnog voor gekozen om een eigen bijdrage/aandeel te vragen voor individuele vervoers- of woonvoorzieningen. De raad heeft bij de besluitvorming over de invoering van dit beleid het criterium gehanteerd dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen; dit zou ook moeten gelden voor cliënten aan wie vervoers- of woonvoorzieningen worden verstrekt.

De eigen bijdrage of eigen aandeel geldt voor alle individuele vervoers- of woonvoorzieningen, behalve voor:

- sportvoorzieningen;
- voorzieningen doorbetaling van huur aan woningeigenaren;
- voorzieningen collectief vervoer

Voor rolstoelen is geen eigen bijdrage ingevoerd omdat dit wettelijk niet is toegestaan.

1.2 Tussenevaluatie

Toen de invoering van het beleid om een eigen bijdrage/aandeel voor woon- en vervoersvoorzieningen te vragen werd aangekondigd, is tevens afgesproken dat deze maatregel geëvalueerd zou worden. Ook zou het effect van de eigen bijdrage/eigen aandeel voor hulp bij het huishouden geëvalueerd worden.

In het najaar van 2009 is een tussentijdse evaluatie uitgevoerd, waarbij de volgende vragen centraal stonden:

Kwantitatief (financieel)

1. Wat is het financiële effect van de per 1 januari 2007 ingevoerde eigen bijdrage voor hulp bij het huishouden over 2007 en 2008 en hoe verhoudt zich dat tot de geraamde opbrengsten?
2. Wat is het financiële effect van de per 1 juli 2008 ingevoerde eigen bijdrage/aandeel woon- en vervoersvoorzieningen over de periode 01-07-2008 tot 01-07-2009 en hoe verhoudt zich dat tot de geraamde opbrengsten?
3. Wat is het financiële effect van de per 1 januari 2009 doorgevoerde wetswijziging waarbij de inkomensgrens voor de eigen bijdrage van 65-minners is verhoogd, en hoe verhoudt zich dat tot de geraamde opbrengsten?

Kwalitatief

4. Wat zijn de overige effecten van de invoering van de eigen bijdrage/aandeel en hoe beoordelen we dat?

De conclusies van de tussentijdse evaluatie waren resumerend:

Kwantitatief:

1. Over het financiële effect van de beleidsmaatregel om vanaf 1 januari 2007 eigen bijdragen op te leggen voor verstrekte hulp bij het huishouden kon op basis van de toen beschikbare managementgegevens van het CAK worden geconcludeerd dat die maatregel in 2007 ruim € 9.000 en in 2008 ruim € 640.000 meer heeft opgebracht dan geraamd. Aangezien de opbrengsten uit eigen bijdrage HH in 2008 en 2009 volgens het CAK twee jaar achtereen

hoger waren dan geraamd, is besloten de raming inkomsten uit eigen bijdrage HH vanaf 2008 structureel met een bedrag van € 246.000 te verhogen tot € 1.700.400,00.

2. Over het financiële effect van de beleidsmaatregel om vanaf 1 juli 2008 een eigen bijdrage/aandeel op te leggen voor verstrekte woon- en vervoersvoorzieningen kon op grond van de toen beschikbare managementgegevens van het CAK en de gemeente geen betrouwbare conclusies worden getrokken.
3. Ten tijde van de tussentijdse evaluatie waren onvoldoende management gegevens voorhanden om het effect van de verhoging van de inkomensgrenzen te kunnen meten.

Kwalitatieve effecten:

4. Het opleggen van een eigen bijdrage/aandeel heeft bij zowel cliënten, medewerkers van de gemeente en het CAK geleid tot onrust. Die onrust was en is veelal te wijten aan voor verbetering vatbare communicatie van CAK richting cliënten, aan voor verbetering vatbare processen tussen de ketenpartners die zijn betrokken bij de uitvoering van de eigen bijdrage/aandeelregeling en aan voor verbetering vatbare managementinformatie van het CAK richting gemeenten. Er zijn, met name door het CAK, maar ook door de gemeente, diverse trajecten gestart om de informatievoorziening, processen en managementinformatie te verbeteren.

1.3 Vraagstelling eindevaluatie

Er is afgesproken om medio 2010 een eindevaluatie uit te voeren om vooral de financiële gevolgen van het opleggen van een eigen bijdrage/ eigen aandeel voor individuele woon- en vervoersvoorzieningen in kaart te krijgen.

De vraagstellingen die in deze eindevaluatie centraal staan, zijn:

1. *Wat is het financiële effect van de per 1 januari 2007 ingevoerde eigen bijdrage voor hulp bij het huishouden over 2007, 2008, en 2009 en hoe verhoudt zich dat tot de geraamde opbrengsten?*
2. *Wat is het financiële effect van de per 1 juli 2008 ingevoerde eigen bijdrage/aandeel woon- en vervoersvoorzieningen over de periode 7-2008 tot en met periode 13-2009 en hoe verhoudt zich dat tot de geraamde opbrengsten?*

Daarnaast wordt getracht een antwoord te geven op de volgende vraag:

3. *Wat is het financiële effect van de verhoging van de inkomensgrenzen waardoor meer burgers jonger dan 65 jaar in aanmerking komen voor een lagere eigen bijdrage?*

De eerste twee vragen kunnen echter niet geheel los van elkaar beantwoord worden, aangezien de managementrapportages van het CAK geen onderscheid maken tussen eigen bijdrage voor hulp bij het huishouden en de eigen bijdrage die voor individuele woon- en vervoersvoorzieningen wordt opgelegd. Wel is het mogelijk om middels de eigen administratie van de gemeente enkele summier conclusies hierover te trekken.

2. Financieel effect eigen bijdrage hulp bij het huishouden per 1 januari 2007

2.1 Geraamde opbrengsten

Bij de invoering van de Wmo per 1 januari 2007 had het rijk voor het jaar 2007 een bedrag gekort op de integratieuitkering van € 1.454.400,- structureel. Het rijk ging er vanuit dat Emmen in staat zou moeten zijn dit bedrag aan eigen bijdragen te innen. De structurele opbrengsten van de per 1 januari 2007 ingevoerde eigen bijdrage hulp bij het huishouden zijn als gevolg hiervan geraamd op netto € 1.454.400,- per jaar. De opbrengsten uit eigen bijdrage HH volgens het CAK leken in eerste instantie hoger dan geraamd. Als gevolg hiervan is de raming van de opbrengsten uit EB/EA HH vanaf 2008 met een bedrag van € 246.000 verhoogd tot € **1.700.400,00**. De ramingen tegenover de inkomsten uit eigen bijdrage / eigen aandeel volgens de rapportages van het CAK en de totaalinkomsten uit eigen bijdragen (HH en H&V) volgens de gemeente wordt weergegeven in tabel 1.

Jaar	Raming inkomsten uit EB/EA HH	Totaal opgelegde EB terugberekend naar zorgperiode vlg CAK rapportage (HH+H&V)	Totaal inkomsten uit EB/EA vlg gemeente (HH+H&V)
2007	€ 1.454.400,00	€ 1.475.776,73	€ 950.090,00
2008	€ 1.700.400,00	€ 2.040.474,73	€ 1.679.875,66
2009	€ 1.700.400,00	€ 2.081.077,94	€ 1.912.866,60

Tabel 1.

Sinds de invoering van de Wmo kunnen gemeenten het CAK tevens een eigen bijdrage laten opleggen voor het gebruik van individuele woon- en vervoersvoorzieningen. Dit wordt aangeduid als Hulpmiddelen & Voorzieningen (H&V). Gemeenten registreren via het extranet van het CAK welke personen een eigen bijdrage moeten betalen en om welk bedrag het gaat. Omdat dit op dezelfde wijze wordt geregistreerd als bruto-PGB is het voor het CAK niet mogelijk om een splitsing te maken in eigen bijdrage voor Hulp bij het Huishouden, Hulpmiddelen & Voorzieningen en bruto-PGB.

Hoewel uit de Wmo-monitor van het CAK wel een aantal conclusies zijn te trekken over de opbrengsten van de eigen bijdrage in zijn totaliteit (dus HH én H&V), worden de eigen bijdragen voor HH en H&V niet apart vermeld. Het is dus lastig om op basis van de CAK gegevens op te maken hoe hoog de werkelijke opbrengsten van de eigen bijdrage voor HH zijn.

2.2 Opbrengsten

2.2.1 Wmo-monitor CAK

De opbrengsten per periode volgens de Wmo-monitor van het CAK zijn weergegeven in tabel 2 en tabel 3, en in grafiek 1. In de vorige evaluatie is gebruik gemaakt van de gegevens over de opgelegde eigen bijdrage om een inschatting te maken van wat er werkelijk was binnengekomen. De opgelegde eigen bijdrage naar factuurperiode/zorgperiode is echter zuiverder, omdat dit de werkelijke zorgafname versus de opgelegde eigen bijdrage over de betreffende periode weergeeft. In deze evaluatie wordt dan ook gebruik gemaakt van deze gegevens in plaats van de opgelegde eigen bijdragen.

- **De opgelegde eigen bijdragen:** het totaal aan de door het CAK per zorgperiode (= 4 weken) aan cliënten opgelegde eigen bijdragen. In de grafiek is dat aangegeven met de roze lijn. In de tabellen is dat aangegeven in de tweede kolom;
- **Opgelegde eigen bijdragen, naar factuurperiode/zorgperiode:** het totaal aan de door het CAK per zorgperiode aan cliënten opgelegde eigen bijdrage, terugberekend naar de periode waarin de zorg is geleverd. Dit bedrag bevat de eigen bijdrage voor Hulp bij het Huishouden en voor Hulpmiddelen&Voorzieningen, en omvat de eigen bijdrage die is opgelegd aan zowel zorg in natura (ZIN)-cliënten als cliënten met een bruto-persoonsgebonden budget (PGB). Deze bedragen zijn het meest relevant omdat het gaat om de daadwerkelijk afgenomen zorg en gefactureerde eigen bijdrage over de betreffende periode. In de grafiek is dat aangegeven met de blauwe lijn. In de tabellen is dat aangegeven in de eerste kolom.

- **Aan de gemeente afgedragen eigen bijdragen:** de door het CAK per zorgperiode aan de gemeente afgedragen eigen bijdragen. In de grafiek is dat aangegeven met de groene lijn. In de tabel is het aangegeven in de derde kolom. Zowel uit de grafiek als de tabel komt naar voren dat de door het CAK aan de gemeente afgedragen eigen bijdrage minder bedraagt dan de door het CAK bij cliënten opgelegde eigen bijdrage/aandeel.

De opgelegde eigen bijdrage Wmo verschilt van de aan de gemeente afgedragen eigen bijdrage Wmo. Dit verschil heeft een aantal oorzaken

1. Het CAK houdt periodiek 2% van de opbrengst eigen bijdrage Wmo in, ter compensatie van eventuele restituties aan en storneringen van cliënten. Het ongebruikte deel van dit reservebedrag wordt iedere daaropvolgende periode opgeteld en uitgekeerd bij de afdracht.
2. Nadere vaststelling inkomenstoets waardoor restituties van reeds betaalde eigen bijdragen plaatsvinden. Na belastingaangifte (en fiscale wijzigingen) is pas duidelijk wat het werkelijke verzamelinkomen is. Wanneer gebruik is gemaakt van alle aftrekposten blijkt het verzamelinkomen vaak lager dan eerst ingeschat was, waardoor de verschuldigde eigen bijdrage ook lager wordt. Dit leidt tot restituties enkele jaren nadat het geld geïnd is. Deze restituties leiden tot lagere opbrengsten voor de gemeente dan oorspronkelijk door het CAK aangegeven in de managementrapportages.
3. De uitvoeringskosten worden met het af te dragen bedrag verrekend. De uitvoeringskosten bestaan uit een vast en een variabel deel. Het vaste deel is berekend op basis van het gemeentebudget en de uitkomsten van het Cebeon-model. De basis voor de berekening van het vaste deel van de kosten vormt het aantal aangeleverde cliënten over het voorafgaande jaar. Het variabele deel van de kosten wordt in rekening gebracht op basis van het aantal bij het CAK berekende factuurregels per actieve leefeenheid in een zorgperiode. De kostprijs hiervoor bedroeg in 2008 € 0,75, in 2009 € 0,79, en in 2010 € 0,83 per factuurregel die voor een leefeenheid is gefactureerd.

Ter illustratie: In periode 1 neemt cliënt A zorg af. Deze zorguren worden in periode 2 door de zorgaanbieder aan het CAK aangeleverd en in periode 3 door het CAK gefactureerd. In periode 5 wordt de factuur betaald. Vervolgens wordt in periode 6 een bedrag door het CAK afgedragen aan de gemeente. Dit resulteert in een opgelegd bedrag in periode 3, een geïnd bedrag in periode 5 en een afgedragen bedrag in periode 6. In tabel 2 worden de opgelegde eb, de opgelegde eb terugberekend naar zorgperiode, en de afgedragen eb over de periode 03-2007 t/m periode 13-2009 weergegeven.

Bedrag eigen bijdrage [euro] ZP 3 2007-ZP 13

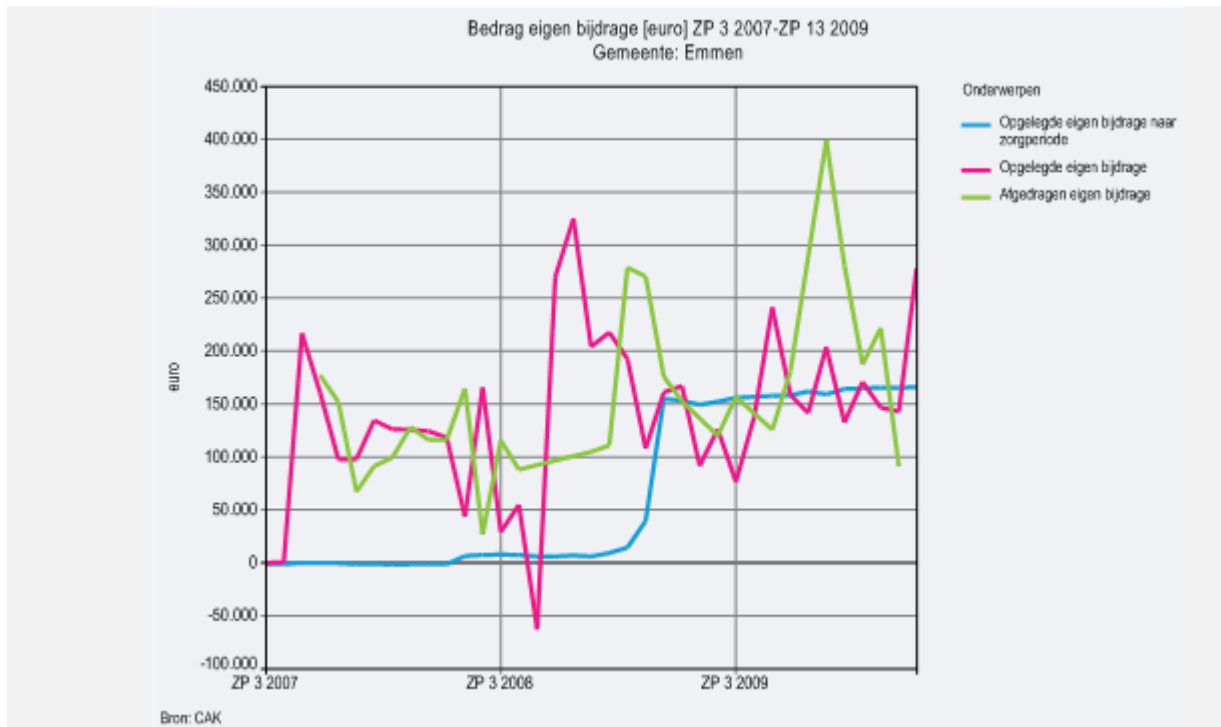
2009

Gemeente: Emmen

	Opgelegde eigen bijdrage naar zorgperiode	Opgelegde eigen bijdrage	Afgedragen eigen bijdrage
ZP 3 2007	-1.044,22	329,09	-
ZP 4 2007	-1.246,93	486,91	-
ZP 5 2007	58,57	217.070,06	-
ZP 6 2007	30,1	161.046,95	177.560,77
ZP 7 2007	-281,04	98.302,54	152.679,33
ZP 8 2007	-1.003,52	98.317,46	67.413,63
ZP 9 2007	-565,7	134.736,36	91.770,71
ZP 10 2007	-1.519,17	126.561,11	99.472,59
ZP 11 2007	-1.175,69	126.146,17	128.212,48
ZP 12 2007	-969,17	124.655,32	116.272,18
ZP 13	-1.227,39	118.378,40	116.709,23

2007			
ZP 1 2008	6.979,17	43.929,35	165.177,51
ZP 2 2008	7.821,85	165.859,92	26.994,29
ZP 3 2008	8.010,32	29.272,75	116.027,45
ZP 4 2008	7.587,83	54.925,67	88.555,57
ZP 5 2008	6.364,32	-62.275,31	-
ZP 6 2008	6.400,80	270.398,63	-
ZP 7 2008	7.246,98	325.514,15	-
ZP 8 2008	6.216,30	204.451,73	105.202,55
ZP 9 2008	9.646,63	218.055,95	111.241,55
ZP 10 2008	14.489,37	192.956,09	279.262,14
ZP 11 2008	39.653,03	108.465,01	271.018,81
ZP 12 2008	155.160,29	161.256,78	175.985,62
ZP 13 2008	153.315,32	167.289,15	152.980,61
ZP 1 2009	149.536,73	91.979,94	-
ZP 2 2009	152.541,70	126.641,39	120.639,45
ZP 3 2009	156.369,35	76.701,91	157.205,59
ZP 4 2009	156.911,47	137.720,19	-
ZP 5 2009	158.171,95	241.602,81	125.885,69
ZP 6 2009	158.472,22	158.918,16	181.294,39
ZP 7 2009	162.285,12	141.891,32	-
ZP 8 2009	159.314,18	204.006,38	399.954,40
ZP 9 2009	164.404,65	132.995,15	280.832,54
ZP 10 2009	165.014,54	170.836,81	187.699,94
ZP 11 2009	165.972,74	146.790,93	221.944,80
ZP 12 2009	165.698,29	143.406,73	91.162,60
ZP 13 2009	166.385,00	278.754,02	-

Tabel 2.

Grafiek 1.

De bedragen in tabel 2 zijn dezelfde bedragen als in grafiek 1. Wat opvalt is dat de opgelegde bedragen per factuur/zorgperiode zeer gelijkmatig zijn, met een lichte stijging gedurende 2009; de opgelegde EB naar zorg/factuurperiode bedragen consistent zo'n € 155.0000 per periode. In grafiek 1 worden deze bedragen nogmaals weergegeven.

Het is duidelijk dat de afgedragen eigen bijdragen (groene lijn) de opgelegde eigen bijdragen volgt (roze lijn). Dit is overeenkomstig de verwachting, aangezien het CAK altijd een aantal maanden na oplegging pas de eigen bijdragen geïncasseerd en afgedragen heeft. Opmerkelijk is dat de opgelegde eigen bijdrage per zorgperiode (eerste kolom in tabel, blauwe lijn in grafiek) een zeer constant beeld vertoont. De verwachte opwaartse tendens vanaf medio 2008 als gevolg van de invoering van de eigen bijdrage voor hulpmiddelen (H&V) is kleiner dan verwacht: de totaal opgelegde eigen bijdragen per zorgperiode (HH en H&V) zijn tussen begin en eind 2009 met circa 10% gestegen. De totaalopbrengsten opgelegde eigen bijdrage naar zorgperiode 2009 volgens de CAK rapportage bedragen: € 2.081.077,94.

2.2.2 Boekhouding en administratie gemeente

De totaalbedragen opgelegde eigen bijdrage naar factuurperiode/zorgperiode zijn iets anders dan de bedragen genoemd in de tussentijdse evaluatie. De verklaring hiervoor is dat het CAK altijd enkele maanden achterloopt met het verwerken van de eigen bijdragen naar de zorgperiodes, en dat een aantal cliënten pas (veel) later de opgelegde eigen bijdrage betaalt. Daarbij is er ook een debiteurenrisico. In 2007 werd het CAK betaald vanuit het rijk. Het kwam toen niet direct ten laste van de gemeente, zoals sinds 2008 het geval is.

De inkomsten volgens het CAK, dus opgelegde eigen bijdrage terugberekend naar zorgperiode, zijn andere bedragen dan de inkomsten vermeld in de jaarrekeningen van de gemeente. De gemeente is voornamelijk afhankelijk van de managementgegevens van het CAK voor het volgen van de gegevens betreffende de eigen bijdrage. Daarom is gekozen om met deze gegevens te werken in de evaluatie. Pas ten tijde van de jaarrekening wordt duidelijk wat de daadwerkelijke opbrengsten zijn. In de jaarrekening 2007 was het totaal aan opbrengsten uit eigen bijdragen: € 950.090,00. In de jaarrekening 2008 was het totaal aan opbrengsten uit eigen bijdragen: € 1.679.875,66. In de jaarrekening 2009 bedroeg dit € 1.912.866,60.

De verschillen tussen de bedragen genoemd in de jaarrekening en de rapportages van het CAK zijn deels te wijten aan de tijd die ligt tussen het opleggen, innen en afdragen van de eigen bijdragen door het CAK. Doordat er een aantal maanden tussen opleggen en afdragen zit, worden eigen bijdragen die zijn opgelegd in de laatste maanden van het voorgaande jaar pas in het begin van het nieuwe jaar afgedragen aan de gemeente. Hierdoor worden deze bedragen als schatting meegenomen in de jaarrekening van het voorafgaande jaar.

3. Financieel effect eigen bijdrage/aandeel hulpmiddelen per 1 juli 2008

3.1 Geraamde opbrengsten

De structurele meeropbrengsten van de per 1 juli 2008 ingevoerde eigen bijdrage/aandeel woonvoorzieningen en vervoersvoorzieningen zijn geraamd op € 935.000,- per jaar, waardoor de totaal geraamde opbrengsten uit eigen bijdragen 2008 op € 2.000.407,00 kwam te liggen. In de Kadernota 2009 is dit neerwaarts bijgesteld met - € 635.000,00, waardoor de geraamde meeropbrengsten uit eigen bijdrage uit H&V op € 300.000 is komen te liggen.

De geraamde (meer)opbrengsten over 2008 zijn als volgt berekend:

Primitieve begroting 2008	€ 1.454.407,00
Geraamd voordeel eigen bijdrage hulpmiddelen(H&V)	€ 935.000,00
Kadernota eigen bijdrage hulpmiddelen	- € 635.000,00
Kadernota Wmo eigen bijdrage HH	€ 246.000,00
Totaal geraamde opbrengsten uit eigen bijdragen	€ 2.000.407,00

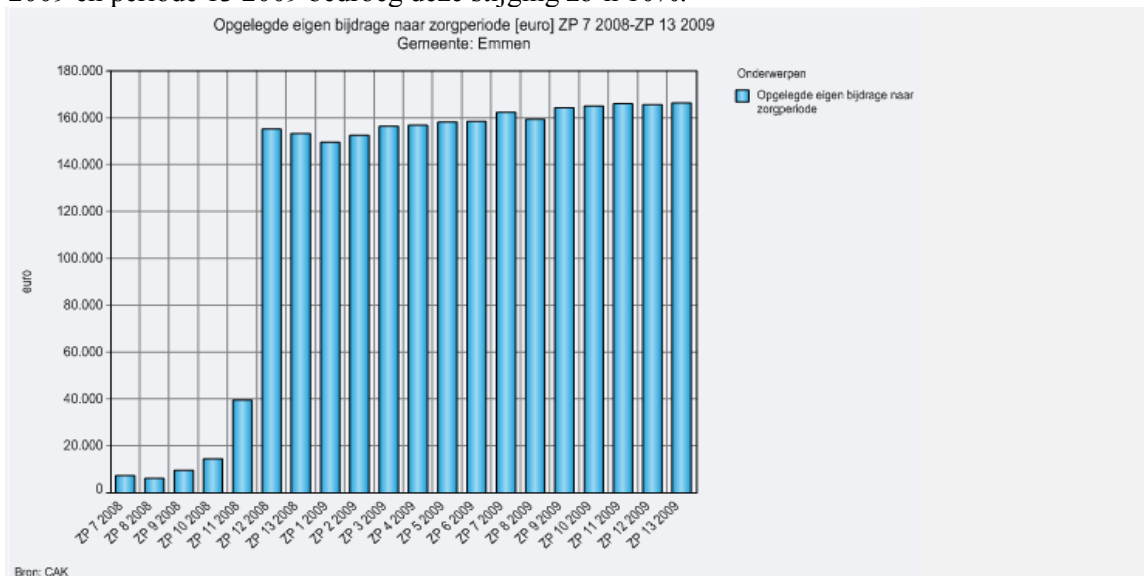
Tabel 3.

Deze berekening is tevens toegepast om de inkomsten uit eigen bijdrage/eigen aandeel voor 2009 te ramen, waardoor de totaal geraamde opbrengsten uit eigen bijdragen ook in 2009 € 2.000.407,00 bedroeg.

3.2 Opbrengsten

3.2.1 Wmo-monitor CAK

In grafiek 2 worden de totaal opgelegde eigen bijdragen teruggerekend naar zorgperiode weergegeven. Hoewel de opgelegde eigen bijdragen naar zorgperiode vanaf 2009 redelijk stabiel liggen rond de € 155.000 per periode is wel een lichte stijging waar te nemen. Tussen periode 1 2009 en periode 13 2009 bedroeg deze stijging zo'n 10%.

Grafiek 2.

3.2.2 Boekhouding en administratie gemeente

Uit zowel de administratie van de gemeente als gegevens van het CAK blijkt een aanzienlijke overlap van cliënten die zowel hulp bij het huishouden als individuele woon- of vervoersvoorzieningen afnemen. Tot zorgperiode 12 van 2009 zijn door de gemeente in totaal 1366 beschikkingen verzonden waarin werd aangekondigd dat de cliënt een eigen bijdrage/aandeel verschuldigd was voor woon- of vervoersvoorzieningen. Van die 1366 beschikkingen was er in 1133 gevallen sprake van samenloop met een voorziening hulp bij het huishouden. Het ging dus in 1133 gevallen om cliënten die al een eigen bijdrage betalen voor HH. **De samenloop eigen bijdrage H&V/eigen bijdrage HH bedraagt dus 83%**. Dit is 23% hoger dan geraamd. Tevens is een stijging waar te nemen van deze overlap: in 2008 hadden 80% van onze cliënten zowel HH als H&V; in 2009 was dit al 83% van de cliënten.

Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat 80% van onze HH cliënten een verzamelinkomen heeft van minder dan € 20.000,00. Dit houdt in dat 80% van deze cliënten een gemaximeerde minimale eigen bijdrage betaalt, ongeacht of er naast hulp bij het huishouden ook (meerdere) individuele woon- of vervoersvoorzieningen verstrekt worden. Indien deze cliënten ook H&V afnemen, gaat hun eigen bijdrage niet omhoog (zie tabel 4).

Een ander aandachtspunt is dat het gemiddelde aantal uren zorg dat wordt afgenomen per leefeenheid aanzienlijk hoger is bij deze groep dan bij cliënten met hogere verzamelinkomens. Dit betekent dat ongeacht het aantal uren HH dat er door deze groep wordt afgenomen de eigen bijdrage niet stijgt, terwijl de kosten voor de gemeente wél stijgen (zie tabel 4).

Deze trend is ook te zien bij cliënten H&V en cliënten met een PGB. 70% van deze cliënten heeft een verzamelinkomen van minder dan € 20.000,00. Ook deze groep cliënten doet relatief een veel groter beroep op H&V en PGB's (meer hulpmiddelen, meer uren HH) dan mensen met een hoger verzamelinkomen. De eigen bijdrage blijft ongeacht de hoeveelheid afgenomen zorg en/of hulpmiddelen in 70% van de gevallen echter op het gemaximeerde minimum steken (zie tabel 6).

Inkomenscategorie	Hulp bij Huishouden	
	Leefeenheden	Zorguren
tot € 5.000	94	15.214
€ 5.000-10.000	481	89.578
€ 10.000-15.000	1.873	324.340
€ 15.000-20.000	919	153.356
€ 20.000-25.000	326	46.059
€ 25.000-30.000	145	18.208
€ 30.000-35.000	118	13.149
€ 35.000-40.000	48	5.290
€ 40.000-45.000	38	3.545
€ 45.000-50.000	18	1.743
vanaf € 50.000	44	4.939
maximaal (geen inkomensopvraag)	14	1.012
negatief	1	139
Totaal	4.119	676.572

Tabel 4. Aantal leefeenheden en zorguren HH per inkomenscategorie in 2008

Inkomenscategorie	Hulp bij Huishouden	
	Leefeenheden	Zorguren
tot € 5.000	97	16.698
€ 5.000-10.000	395	75.263
€ 10.000-15.000	1.799	332.560
€ 15.000-20.000	1.034	182.674
€ 20.000-25.000	380	61.702

€ 25.000-30.000	149	20.976
€ 30.000-35.000	119	18.195
€ 35.000-40.000	59	5.832
€ 40.000-45.000	27	2.935
€ 45.000-50.000	15	2.056
vanaf € 50.000	46	5.418
maximaal (geen inkomensopvraag)	11	997
negatief	-	-
Totaal	4.131	725.305

Tabel 5. Aantal leefeenheden en zorguren HH per inkomenscategorie in 2009

Wanneer de afgenomen zorguren in 2009 vergeleken wordt met de afgenomen zorguren in 2008 is een stijging waar te nemen. Ook is een stijging van het aantal leefeenheden dat zorg afneemt waar te nemen.

Inkomenscategorie	Hulpmiddelen & Voorzieningen	
	Leefeenheden	Bedrag
tot € 5.000	40	€ 119.401,85
€ 5.000-10.000	103	€ 290.874,21
€ 10.000-15.000	355	€ 1.017.462,52
€ 15.000-20.000	257	€ 670.810,56
€ 20.000-25.000	97	€ 234.370,11
€ 25.000-30.000	74	€ 231.761,47
€ 30.000-35.000	50	€ 98.187,41
€ 35.000-40.000	35	€ 88.926,55
€ 40.000-45.000	23	€ 63.578,94
€ 45.000-50.000	18	€ 43.119,33
vanaf € 50.000	27	€ 76.164,08
maximaal (geen inkomensopvraag)	13	€ 29.223,64
negatief	1	€ 2.651,74
Totaal	1.093	€ 2.966.532,74

Tabel 6. Aantal leefeenheden en bedrag H&V per inkomenscategorie in 2008 (vanaf juli 2008)

Inkomenscategorie	Hulpmiddelen & Voorzieningen	
	Leefeenheden	Bedrag
tot € 5.000	37	€ 96.071,78
€ 5.000-10.000	186	€ 415.389,26
€ 10.000-15.000	557	€ 1.115.161,71
€ 15.000-20.000	430	€ 876.079,39
€ 20.000-25.000	222	€ 401.061,76
€ 25.000-30.000	108	€ 189.457,46
€ 30.000-35.000	91	€ 173.928,91
€ 35.000-40.000	50	€ 102.808,38
€ 40.000-45.000	40	€ 64.651,32
€ 45.000-50.000	16	€ 27.258,05
vanaf € 50.000	51	€ 118.418,85
maximaal (geen inkomensopvraag)	13	€ 14.606,55
negatief	5	€ 10.657,38
Totaal	1.806	€ 3.605.550,80

Tabel 7. Aantal leefeenheden en bedrag H&V per inkomenscategorie in 2009

De eigen bijdrage wordt per leefeenheid opgelegd. In de bovenstaande tabellen zijn de leefeenheden waarvan het verzamelinkomen minder is dan het startpunt voor de inkomensafhankelijke bijdrage vet gedrukt. Deze leefeenheden betalen de minimale eigen bijdrage.

Er zijn vanaf 1 juli 2008 1.093 leefeenheden aangemeld bij het CAK omdat zij een individuele woon- of vervoersvoorziening toegekend hebben gekregen. In 2009 zijn 1.806 leefeenheden aangemeld bij het CAK vanwege de toekenning van een individuele woon- of vervoersvoorziening.

Het totaalbedrag aan verstrekte woon- en vervoersvoorzieningen is tevens gestegen, met ruim € 600.000,00 ten opzichte van 2008. Er lijkt ten opzichte van 2008 een toename in verstrekkingen individuele woon- en vervoersvoorzieningen. Dit is echter niet het geval. De verklaring hiervoor is dat vòòr juli 2008 woon- en vervoersvoorzieningen niet werden geregistreerd bij het CAK. Over 2008 betreft het dus enkel de middelen die in de tweede helft van het jaar verstrekt zijn. In 2009 zijn alle voorzieningen geregistreerd bij het CAK. Wanneer de afname van woon- en vervoersvoorzieningen van 2008 wordt geëxtrapoleerd over heel 2008, is er in 2009 geen toename waar te nemen.

4. Kosten uitvoering heffen eigen bijdrage H&V

4.1 CAK

Het CAK brengt per periode een vast en een variabel deel van de uitvoeringskosten in rekening. De vaste kosten zijn gebaseerd op het unieke aantal inwoners in de gemeente Emmen. De variabele kosten zijn de kosten per factuurregel. In 2008 bedroeg het aantal factuurregels 47.354; in 2009 was dit opgelopen tot 49.973. De stijging van het aantal factuurregels kan gedeeltelijk worden verklaard door de toename van cliënten die HH afnemen. Daarnaast is deze stijging deels toe te schrijven aan de opgelegde eigen bijdragen voor hulpmiddelen en voorzieningen waar het géén overlap HH – H&V betreft.

Het is niet duurder om een ‘dubbele’ factuur te sturen (voor EB HH én H&V), dan een ‘enkele’ factuur voor HH of H&V. In 2008 bedroegen de variabele uitvoeringskosten € 0,75 per factuurregel. Het totaal aantal verzonden facturen door het CAK in 2008 bedroeg 47.354. Hiervan was er sprake van een overlap van 80% vanaf 1 juli 2008. Vanaf 1 juli zijn er in totaal 29.702 facturen verzonden, waarvan 20% beschikkingen eigen bijdrage H&V betrof. Dit komt neer op 5940,40 maal € 0,75 = € 4455,30.

Het totaal aantal verzonden facturen door het CAK 2009: 49.973. 83% van de cliënten HH hebben tevens een voorziening waar een eigen bijdrage over geheven wordt. De meerkosten van de uitvoering EB door het CAK bevat dus de facturen die aan de 17% van de cliënten wordt verstuurd die alléén een EB betalen voor H&V.

Het gaat dus om 17% van 49.973, dus 8495,41 verzonden facturen. De kostprijs per factuur bedroeg in 2009 € 0,79. De meerkosten van het CAK waren in 2009: 8495,41 x € 0,79 = € 6711,37.

Hierbij moet opgemerkt worden, dat in een aantal gevallen de opgelegde eigen bijdrage een zeer luttel bedrag betreft, terwijl de uitvoeringskosten van zowel de gemeente als het CAK hetzelfde blijven. Wanneer bijvoorbeeld een eenvoudige woonvoorziening wordt aangevraagd, kan de eigen bijdrage per periode minder dan een euro bedragen, terwijl de administratieve lasten gelijk zijn aan een duurdere voorziening waar tevens een hogere eigen bijdrage voor gevraagd kan worden.

4.2 Gemeentelijke administratieve lasten en kosten

Bij de invoering van de eigen bijdrage voor H&V per 01-07-2008 is rekening gehouden met een uitbreiding van de administratieve taken van de gemeente. Om dit te realiseren heeft een formatieuitbreiding van 2 fte schaal 7 (ad € 124.000) plaatsgevonden. De extra taken die gemoeid zijn bij het opleggen van de eigen bijdrage H&V beperken zich echter niet tot enkele medewerkers. Aangezien er door het CAK geen splitsing wordt gemaakt tussen cliënten HH en cliënten H&V zijn de taken van deze medewerkers niet gelimiteerd tot enkel zaken die betrekking hebben op eigen bijdragen H&V, maar omvatten taken die betrekking hebben op het volledige proces van eigen bijdrage heffing. Hierbij kan aan de volgende taken gedacht worden:

Financiële administratie

- de invoer van gegevens voor het CAK, zowel bij het verstrekken van een voorziening als bij het beëindigen van een voorziening;
- beantwoorden van extra telefonische vragen van cliënten over de eigen bijdrage;
- het oplossen van problemen van cliënten rondom de eigen bijdrage;
- extra contact met het CAK over probleemgevallen;
- als gevolg van stopzetten van voorzieningen wegens een te hoge eigen bijdrage extra beëindigingswerkzaamheden.
- analyseren managementgegevens;
- voeren van uitvoeringsoverleggen met het CAK
- uitvoering van de werkprocessen in het kader van herzieningen, terugvorderingen, inning en kwijtschelding van ten onrechte betaalde Wmo-gelden/voorzieningen;
- uitvoeren van werkzaamheden in het kader van AO/IC (verantwoording PGB's en verbijzonderde controles op voorzieningen en facturen in het kader van de Wmo).

Wmo-consulenten

- genereren extra beschikkingen;
- genereren extra rapportages;
- genereren extra orderbevestigingen;
- herberekeningen van de waarde van depotvoorzieningen in gevallen dat deze opnieuw verstrekt gaan worden;
- berekenen van kosten van onderhoud en reparatie voor de eigen bijdrage hiervoor;
- administratie rondom extra beëindigingen omdat klanten afzien van de geïndiceerde voorziening wegens de eigen bijdrage;
- uitgebreidere huisbezoeken i.v.m. uitleg van de eigen bijdrage;
- toename in telefonische vragen van klanten over de eigen bijdrage.

4.2.1 Kosten bijzondere bijstand

Cliënten met een minimuminkomen hebben de mogelijkheid om bijzondere bijstand aan te vragen ter compensatie van hun eigen bijdrage Wmo. In 2008 hebben 315 cliënten bijzondere bijstand ontvangen voor hun eigen bijdrage hulp bij het huishouden. De totaalkosten hiervan bedroegen € 90.838,69. In 2009 hebben 273 cliënten voor hun eigen bijdrage hulp bij het huishouden bijzondere bijstand ontvangen. De totaalkosten hiervan bedroegen € 78.287,37. Voor de eigen bijdrage H&V zijn maar weinig aanvragen bijzondere bijstand gedaan, vermoedelijk heeft dit te maken met de overlap HH en H&V waarbij minima nooit meer dan de gemaximeerde minimum gaan betalen aan eigen bijdrage, ongeacht de hoeveelheid afgenomen voorzieningen. In 2008 bedroegen de aanvragen bijzondere bijstand voor H&V in totaal € 41.646,57. In 2009 bedroegen de aanvragen bijzondere bijstand voor H&V in totaal € 45.459,56. Voor de extra kosten van bijzondere bijstand is in 2007 bij de verdeling van de integratieuitkering Wmo een bedrag van € 122.000 geoormerkt voor de eventuele extra kosten bijzondere bijstand EB Wmo.

Jaar	Verstreckte bijzondere bijstand EB HH	Verstreckte bijzondere bijstand EB H&V	Totaal verstreckte bijzondere bijstand EB Wmo	Geoormerkte compensatie BB uit alg.uitkering
2008	€ 90.838,69	€ 41.646,57	€ 132.485,2	€ 122.000
2009	€ 78.287,37	€ 45.459,56	€ 123.746,93	€ 122.000

Tabel 8. Verstreckte bijzondere bijstand voor eigen bijdragen Wmo

4.3 Overige effecten eigen bijdrage H&V

Hoewel op basis van de beschikbare gegevens geconcludeerd kan worden dat het vragen van een eigen bijdrage voor H&V niet erg veel oplevert en de nodige extra werkzaamheden met zich meebrengt, zijn er wel een aantal positieve effecten te constateren.

Zowel landelijk als op gemeentelijk niveau vindt momenteel een kanteling plaats van de verantwoordelijkheid bij de (gemeentelijke) overheid leggen naar meer eigen verantwoordelijkheid van de burger (waar mogelijk). Het uitgangspunt is om van een claimgerichte houding naar een

compensatiegerichte houding te gaan, waarbij de mogelijkheden van de cliënt centraal staan. Vòòr juli 2008 was de tendens erg claimgericht: de burger met een beperking had recht op een voorziening en vroeg deze aan. Dit heeft onder meer geleid tot enorme kosten en voorzieningen die na toekenning vervolgens nauwelijks gebruikt werden (vb. scootmobielen). Het vragen van een eigen bijdrage voor H&V blijkt een soort drempelfunctie te vervullen, die ertoe leidt dat de cliënt meer eigen verantwoordelijkheid pakt, en eerder afziet van een aanvraag indien de voorziening niet absoluut noodzakelijk is. Dit is tevens in de managementrapportages van het CAK waar te nemen: hoewel er de afgelopen jaren een stijging in aanvragen HH is waar te nemen, is dit niet het geval bij H&V aanvragen.

Waar het de kleine woningaanpassingen en -voorzieningen betreft is minder sprake van een drempelfunctie van de eigen bijdrage. In veel gevallen kan de beperking van de cliënt niet op een andere manier gecompenseerd worden dan via een dergelijke voorziening, en wordt de voorziening aangevraagd. Nadeel is wel, dat dergelijke voorzieningen die via de gemeente geleverd worden, uiteindelijk vaak 3 tot 4 keer zo duur zijn als bij een bouwmarkt. De kosten van een installatiebedrijf (voorrjidskosten, uitvoeringskosten), de uitvoeringskosten van het CAK en de administratieve lasten voor de gemeente zijn aanzienlijk, terwijl de eigen bijdrage (zeker wanneer er geen HH of ander voorzieningen afgenomen worden) minimaal is (< € 2 per periode).

5. Financieel effect verhoging inkomensgrenzen eigen bijdragen per 1 januari 2009

5.1 Geraamd en werkelijk effect

Op 30 december 2008 is in staatsblad 607 het Besluit tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten gepubliceerd. Als gevolg van dit besluit is per 1 januari 2009 de inkomensgrens voor de betaling van de inkomensafhankelijke bijdrage van personen jonger dan 65 jaar met ruim € 5000,- verhoogd. Door deze wijziging kunnen gemeenten minder eigen bijdragen heffen in het kader van de Wmo.

Het financiële effect van de verhoging van de inkomensgrens voor de laagst mogelijke eigen bijdrage met € 5.000 voor mensen die jonger zijn dan 65 is nog niet te ramen. Deze gegevens zijn niet te achterhalen uit de Wmo-monitor van het CAK. Het is wel duidelijk dat meer mensen de laagst mogelijke eigen bijdrage betalen en dat de gemeente hierdoor minder opbrengsten krijgt. Gemeenten worden hiervoor gecompenseerd middels een toevoeging aan de integratieuitkering Wmo. Er is aan het macrobudget voor 2010 een bedrag van € 10 miljoen toegevoegd en objectief verdeeld. Dit komt voor Emmen neer op een bedrag van € 80.000.

6. Conclusie

Er wordt door een overgrote meerderheid minima een groot beroep gedaan op Wmo voorzieningen. 80% van de cliënten die hulp bij het huishouden afneemt heeft een minimuminkomen en betaalt- ongeacht het aantal uren zorg- een minimale eigen bijdrage. Daarnaast is het gemiddelde aantal uren zorg dat wordt afgenomen per leefeenheid aanzienlijk hoger bij de groep met een verzamelinkomen van < € 20.000,00 . Dit houdt in dat ongeacht het aantal uren zorg dat wordt afgenomen, bij 80% van alle HH cliënten er een minimale eigen bijdrage betaald wordt. Deze tendens is ook waar te nemen bij cliënten die individuele woon- en vervoersvoorzieningen afnemen, en bij cliënten met een PGB. Van deze groep cliënten heeft 70% een verzamelinkomen van minder dan € 20.000,00, en betaalt dus ook de minimale eigen bijdrage. Ook deze groep cliënten doet een relatief veel groter beroep op H&V en PGB's (meer hulpmiddelen, meer uren HH) dan mensen met een hoger verzamelinkomen.

Volgens het CAK is in 2009 zo'n € 2.081.000,00 aan eigen bijdragen naar zorgperiode opgelegd. Hiervan is € 1.221.083,00 betaald door 20% van de cliënten (de groep met een inkomen > € 20.000,00). Dit houdt in dat slechts € 859.917,00 aan eigen bijdrage is betaald door 80% van de cliënten (de groep met een inkomen < € 20.000,00).

De samenloop van afname woon- en vervoersvoorzieningen en hulp bij het huishouden bedraagt 83%. In 83% van de gevallen worden er dus zowel woon- en vervoersvoorzieningen als hulp bij het huishouden afgenomen. Van deze 83% betaalt echter 80% van de cliënten een minimale eigen bijdrage. Van de overige 17% betaalt 70% een minimale eigen bijdrage. Deze overlap toont daarbij

een stijgende lijn: in 2008 was er bij 80% van de cliënten sprake van overlap, in 2009 is dit alweer 83%.

Wat kunnen we concluderen?

Er is een stijging waar te nemen in zowel unieke leefeenheden die een beroep doen op hulp bij het huishouden via de Wmo, als het aantal afgenomen zorguren. Over het financiële effect van de beleidsmaatregel om vanaf 1 januari 2007 eigen bijdragen op te leggen voor hulp bij het huishouden kan worden geconcludeerd dat deze maatregel in ieder geval evenveel oplevert als geraamd. Daarbij wordt de doelstelling waarbij de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen bereikt.

Raming inkomsten EB uit HH	Raming inkomsten EB uit H&V	Raming inkomsten uit EB totaal	Opbrengsten uit EB totaal jaarrekening
€ 1.700.400,00	€ 300.000	€ 2.000.407,00	€ 1.912.866,60.

Tabel 8. Inkomsten uit EB 2009

Het financiële effect van de beleidsmaatregel om vanaf 1 juli 2008 eigen bijdragen op te leggen voor individuele woon- en vervoersvoorzieningen is minder positief. De totaal geraamde inkomsten uit eigen bijdragen (HH en H&V) bedroeg € 2.000.407,00, waarvan de opbrengsten uit H&V op € 300.000 waren geraamd. Gezien de enorme overlap tussen cliënten HH en H&V, en de minimale eigen bijdrage die door de overgrote meerderheid betaald wordt, lijkt deze raming niet realistisch.

Jaar	Raming inkomsten uit EB HH+H&V	Inkomsten vlg boekhouding gemeente	Verschil tussen raming/inkomsten vlg gemeente	Inkomsten vlg rapportage CAK
2007	€ 1.454.400,00	€ 950.090,00	-€ 504.310,00	€ 1.463.578,00
2008	€ 2.000.407,00	€ 1.687.375,00	-€ 313.032,00	€ 2.098.362,76
2009	€ 2.000.407,00	€ 1.912.866,00	-€ 87.541,00	€ 2.081.077,94

Tabel 9. Inkomsten uit eigen bijdragen

De uitvoeringskosten van het CAK en de gemeente zijn iets gestegen als gevolg van het vragen van een eigen bijdrage voor individuele woon- en vervoersvoorzieningen. De extra kosten bijzondere bijstand (BB) zijn conform de begroting.

Jaar	Kosten extra formatie gemeente	Toename uitvoeringskosten CAK	Totaal verstrekte bijzondere bijstand EB Wmo	Compensatie bestemd voor BB
2008	€ 124.000	€ 4.455,30	€ 132.485,2	€ 122.000,00
2009	€ 124.000	€ 6.711,37	€ 123.746,93	€ 122.000,00

Tabel 10. Overzicht lasten EB H&V

Resumerend:

- Het vragen van een eigen bijdrage (HH+H&V totaal) levert evenveel op als geraamd, en realiseert de doelstelling 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'.
- Er wordt een zeer groot beroep gedaan op Wmo-voorzieningen door minima, die een minimale EB betalen;
- Er is een aanzienlijk grotere afname van uren HH en H&V door deze groep (die niet meer gaat betalen dan de minimale EB);
- Er is een stijging van aanvragen HH: zowel leefeenheden als uren HH, waarbij het veelal minima betreft;
- Er is géén stijging van aanvragen H&V;
- De overlap tussen afname hulp bij het huishouden en woon- en vervoersvoorzieningen waarbij de cliënt meer afneemt maar niet meer gaat betalen is veel groter dan geraamd én lijkt te stijgen;
- De uitvoeringskosten (CAK en gemeente) zijn iets gestegen;

- Het vragen van een eigen bijdrage (H&V/HH) brengt een toename in werkzaamheden met zich mee voor zowel de financiële administratie als de Wmo-consulenten;
- De beleidsmaatregel om een eigen bijdrage te vragen voor woon- en vervoersvoorzieningen levert naar inschatting geen grote bedragen op, maar fungeert wél als een extra drempel om een (dure) voorziening alleen aan te vragen als het écht noodzakelijk is;
- Kleine woningaanpassingen en woonvoorzieningen kosten de gemeente relatief veel, mede door de administratieve lasten en uitvoeringskosten gemoeid met het vragen van een eigen bijdrage hierover.

De bevindingen in deze evaluatie worden meegenomen bij de bezuinigingstaakstelling.